

YUN121
YUNAN KÜLTÜR TARİHİNE GİRİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazi

eyalazi@ankara.edu.tr

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

Kölelik, Hellen ekonomisinin olduğu kadar, Pers ekonomisinin de ayrılmaz bir parçasıdır. Lidya'nın fethini müteakip isyan eden Anadolu ulusları köleleştirilip sürülmüş, isyan etmeyenler ise Hellenlerce aşağı görülen kadınsılaştırma ile eş tutulan gönüllü bir köleliği yaşamışlardır (Hdt.1,155-156). Bu şekilde toplu olarak sürülüp götürülen kentlerin halkları ise Elamca kurtaş adı verilen bir köle işçi sınıfını oluşturmuşlardır. Bu uygulama Perslerin, Asur ve Babil'den devraldığı, savaşlarda kaybedenlerin sürülmesi uygulamasının sürdürülmesinden ibarettir. Ancak Perslerin yaratıcılığı, satraplık sisteminin kurgulanarak, satraplara tabi tımar sahiplerinin köleleri en etkin biçimde çalıştırarak yaratılan zenginliğin Büyük Kral'a atlı askerler yetiştirilmesi için değerlendirilmesindedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

Bu beyler Pers savaş ekonomisinin motoru konumundadırlar ve Büyük Kral'dan itibar elde etme peşindedirler. Zenginlik, köleliğin uğrunda kullanıldığı bir itibar aracıdır. Nitekim Kserkses'in seferinde Phrygia kenti Kelanai'da (Afyon-Senirkent) yerleşik bir bey olan Lidyalı Phythios kralın seferine katkı olarak aşırı büyük servetinin tamamını vermeyi önermiş, zira kalan mülkleri ve kölelerinin kendisine yeterli olduğunu savunarak zenginliğin kaynağının köle emeği olduğunu hatırlatacak veriyi bizlere sunmuştur (Hdt. 7.28). Herodotos'un tanıklığına göre, aynı kişi Dareios'a da 'altın bir çınar' hediye etmiştir (Hdt. 7.27). Bu zenginlik ifadelerinin arka planında Herodotos tarafından, Hellenleri köle yapmak için gelmekte olan Kserkses'in seferini Hellenlerin ölçülülüğü ile kıyaslayarak, kökünü Homēros'tan alan bir barbarlık tasviri olarak verildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

Ancak zaman içerisinde Hellenlerin de kölelik ve zenginliğe erişimi arttıkça Perslerin zenginliğini abartan Hellen söylemi belli bir noktada işlevini kaybetmektedir. Persler ile Hellenlerin yüz yıllık savaşlarını bitiren Kral Barışı'nın (MÖ. 386) müzakere edilmesi için Sousa'da bulunan Arkadia elçisi, o ünlü 'altın çınar'ın bir ağustos böceğini bile gölgesinde barındıramayacak kadar küçük olduğunu söyleyerek kralın zenginliğini küçümseyebilecek bir noktaya gelebilmiştir (Xen. hell. 7.1.38). Bununla birlikte askeri gücün önemi değişmese de daha evvel bir barbarlık özelliği olarak aşağılanan, kitlelerin Büyük Kral'a gönüllü olarak köle olmayı tercih edebilmelerinin arkasındaki dinamiklerin anlaşılması Hellen toplumu için üzerinde durulmaya başlanan bir konudur.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

Ksenophōn'un eserleri bu anlamda Hellenleri Hellenistik döneme hazırlayan bir okul işlevi görmektedir. Ayrıca Aristotelēs'in coğrafik konumları sebebiyle, Hellenleri hem yürekli hem de akıllı oldukları için özgür ve diğerlerini yönetmeye kabiliyetli görmesi (Arist. pol. 7.7 = 1327b20-33) de bir deterministik kader olmaktan öte kazanılması gereken bir meziyettir.

Netice itibariyle dil farkı ya da çok dillilik üzerinden başlayan barbarlık retoriği Hellenistik dönemde kaybolmak durumundadır. Zira MÖ. 2. yüzyıl ile birlikte Anadolu halkları kendi dillerini bırakmış ve devrin hâkim dili olan Yunancayı (Hellenistik koinē lehçesi) kullanır hale gelmişlerdir. Bu aslında bazı bölgelerde daha erken başlayan bir süreçtir. Örneğin Karia'da MÖ. 4. yüzyılda neredeyse tüm resmi dokümanların Yunanca olarak üretilmesi belki de bu metinlerin polis'in mekanizmaları üzerine olmasındandır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

N. C. Unwin, muhtemelen bu tür kavram ve terminolojinin daha evvel Karia'da olmayıp Hellen nüfusun yaşadığı koloni kentlerinden örnek alınarak yeni model olarak adapte edilmesinden dolayı bu tür metinlerde tamamen Yunancanın kullanıldığını değerlendirmektedir. Ancak örneğin dini metinler o dönemde hala Karca'dır. Buna göre klasik dönemin sonlarında medeni üstünlüğün Hellenlerden yana olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca Hellen dili o dönemde doğu Akdeniz bölgesinde ticari ve diplomatik ilişkilerde bir referans dil haline gelmiştir.

Ancak yine de karanlık dönemden beri Helenler ve Kariyalıların yakın ilişkiler içerisinde bulunmuş olmaları ve Helenistik Çağ itibariyle kendi dilini Yunanca ile değiştirmiş bu ulusun barbarlık kavramının çıkış noktası olarak anılması; barbarlık kavramının, etnik veya başka bir eksen çerçevesinde öteki'yi tam bir tanımlama için kullanılmadığının bir ifadesi olarak görülebilir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Persleşme Diyalektiği ve Kölelik

Hatta Kariyalıların hem Hellenler ile uzun geçmişleri sayesinde hâkim oldukları Yunanca, hem de iki yüzyıl civarı tabiiyetlerinde yaşadıkları Perslerin resmi dillerine hâkimiyetleri sayesinde, zaten klasik dönemden beri yürüttükleri pek çok tercümanlık faaliyetini Helenistik dönemde de sürdürmüş olmaları mümkündür. Bu doğrultuda Hellenlerin Kariyalılardan, daha evvel Perslerin hâkimiyetindeki milletleri yönetmek için yararlanmış olmaları olasıdır. Zira N. C. Unwin tarafından da vurgulandığı üzere koinē Yunancası standart bir yazı dili olarak kullanılmış olsa da hem Hellenlerin hem de diğer ulusların kendi yerel dillerini en az birkaç nesil daha muhafaza etmiş olmaları büyük olasılıktır.